

حزب توده و چتر اطلاعاتی ساواک

۲۱ مرداد ۱۳۹۴ ساعت ۹:۵۰

کتاب «چپ در ایران» دربرگیرنده اسنادی است که دو منبع ساواک در تشکیلات تهران حزب توده در اختیار ساواک قرار داده است. اسناد گردآوری شده در این مجموعه شامل دو فصل است..

مقدمه

در مهرماه ۱۳۲۰ عده‌ای از کمونیست‌ها که پیش‌تر در «حزب کمونیست ایران» گرد آمده بودند، حزب توده را در ایران تأسیس کردند. بخشی از این کمونیست‌های قدیمی سال‌ها پیش، دوره‌های آموزشی «دانشگاه کمونیستی زحمتکشان شرق» را گذرانده بودند.

حزب توده ایران یکی از اهداف سازمان اطلاعات و امنیت کشور بود. آنچه حزب توده را در نزد ساواک با اهمیت می‌ساخت برخورداری حزب از حمایت‌های بی‌دریغ یکی از دو قطب قدرتمند و متخاصم جهان بود. جنگ سرد میان این دو قطب، یعنی آمریکا و اتحاد جماهیر شوروی، ساواک را بر آن می‌داشت که حزب توده را یکی از اهداف مهم خود بیندازد. بنابراین کنترل این حزب از طریق نفوذ و استخدام منبع مورد توجه ساواک بود. دستگیری عباسعلی شهریاری نژاد این امکان را به ساواک داد که تشکیلات تهران حزب توده را در اختیار بگیرد و از رهگذر آن ضربات خردکننده‌ای به حزب و سازمان‌های دیگری که به هر دلیل با تشکیلات تهران مرتبط می‌شدند وارد آورد.

حزب توده مبتنی بر نخستین اساسنامه خود شامل چند سازمان بود. سازمان ایالتی تهران قدرتمندترین سازمان حزب توده به شمار می‌رفت. عباسعلی شهریاری حدود هفت سال تشکیلات تهران را اداره می‌کرد. او در این مدت تعدادی از افرادی را که قصد مبارزه با رژیم پهلوی را داشتند به ساواک تحویل داد. عباسعلی شهریاری به واسطه خیانتی که در مورد گروه حزبی مرتکب شده بود، توسط سازمان چریک‌های فدایی خلق در اسفند ۱۳۵۳ در خیابان پرچم به قتل رسید.

معرفی کتاب

کتاب «چپ در ایران» دربرگیرنده اسنادی است که دو منبع ساواک در تشکیلات تهران حزب توده در اختیار ساواک قرار داده

است. اسناد گردآوری شده در این مجموعه شامل دو فصل است:

فصل اول: متن بازجویی عباسعلی شهرداری نژاد در آخرین دستگیری او در سال ۱۳۴۲

در پایان این فصل نیز نام کارگران نفت خوزستان که به سرپرستی رضا روستا اتحادیه‌ای با عنوان «سندیکای کارگران صنعت نفت خوزستان» یا «شورای متحده کارگران» تشکیل داده بودند، ثبت شده است.

ناگفته نماند که عباسعلی شهرداری نژاد با عضویت در این شورا در سال ۱۳۲۴ بود که فعالیت سیاسی خود را آغاز کرد و از این طریق به عضویت حزب توده درآمد.

فصل دوم: اسناد ساواک در رابطه با حزب توده که شامل گزارش‌هایی است از: افراد، تشکیلات و فعالیت‌ها و مناسبت‌های حزب توده در شهرهای مختلف، انتشار نشریات و اعلامیه‌ها در شهرهای گوناگون، کتاب‌ها و مقالات و ...

از نکات مهم کتاب می‌توان به چند مورد زیر اشاره کرد:

۱/ اسناد این اثر مربوط به سال‌های ۱۳۲۴ الی ۱۳۵۵ است که به صورت چینش تاریخی منظم شده‌اند؛

۲/ از مجموع سندهای موجود، اسناد تکراری حذف و از میان اسناد دست‌نویس و تایپ‌شده ترجیحاً اسناد تایپ‌شده مورد استفاده قرار گرفته است؛

۳/ عناصر مهم و مؤثر در پاورقی هر سند توضیح داده شده است؛

۴/ در آغاز و پایان بسیاری از اسناد برخی علائم و رموز وجود دارد که برای نمونه عبارت‌اند از:

نظریهٔ شنبه: به نظریهٔ منبع نفوذی ساواک گفته می‌شد که از طریق مشاهدهٔ مستقیم یا از راه‌های دیگر به دست می‌آمد.

نظریهٔ یکشنبه: به نظریهٔ رهبر عملیات می‌گفتند که پس از گزارش منبع، آن را تأیید یا تحلیل می‌کرد.

۵/ کدهایی در زیر هر اسم ثبت شده که رمز ساواک‌های مراکز استان‌هاست. برای مثال:

۱ه (ساواک گیلان)، ۲ه (ساواک مازندران) و ...

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/20665/ساواک-اطلاعاتی-چتر-توده-جزء>